

SLÆGTEN BUDDE FRA HINDSELS OG LENGSHOLM

Af *C. Klitgaard.*

I »Danmarks Adels Aarbog« 1890 findes en Stamtavle over Familien Budde fra Nessow, til hvilken Stamtavle der i Aargangene 1891, 1893, 1897, 1901, 1906 og 1915 findes forskellige Supplements. En Gren af denne Slægt har i særlig Grad været knyttet til Vendsyssel og har tiltrukket sig Opmærksomhed ved den ublide Skæbne, den fik, og som førte den ned i de allerlaveste Samfundslag. Det er om denne Gren, der i det efterfølgende skal fortælles lidt; det kan maaske ikke gøre Krav paa større Opmærksomhed hos Læserne, men det giver dog et noget fyldigere Billede af Slægtens Historie end det, vi faar gennem Adelsaarbogens knappe Data, som ogsaa paa enkelte Punkter berigtiges her.

Mathias Frederiksen Budde til Tøllist paa Øsel og Øster Hindsels i Thy, f. Tøllist 10 Novbr. 1613, død Hindsels 5 Juni 1679, var Hofjunker og fik 1649 Bestalling som Kaptajn, avancerede senere til Oberstløjtnant og var 1652 Lensmand paa Bakke Kloster i Norge, Ejer af en Del Strøgods i Børglum Herred. Han var gift 3 Gange: I med **Regitze Sofie Ovesdatter Giedde**, der døde 1653, II 1654 med **Elisabet Caspersdatter Gersdorff**, død 1674, og III med **Birte Margrete Enevoldsdatter Kaas**, der anden Gang ægtede **Axel Pors**.

Af første Ægteskab var:

1. **Ove Mathiassen Budde**, f. o. 1650. Han synes ligesom Faderen at have været Militær og er muligt identisk med den Kaptajn Ove Mathiassen, hvis Kompagni 1677 laa i Børglum Herred, hvor Ove Buddes Fader da ejede følgende Gods i Torslev Sogn: 2 Gaarde i Krogen, Lille Krogen, Koldbro, Ræv-mose, Hjortmose, Vangkær, Vang og Fladbirk¹⁾ og muligt flere, idet f. Eks. Chr. Aalborg, Kaptajn d'Arme under Kaptajn Ove Mathiassens Kompagni, boede paa Gydeje i Torslev S.²⁾

¹⁾ Børglum H. Tgb. 13 Maj 1673.

²⁾ a. St. 10 Juli 1677.

Derimod er Ove Budde ikke identisk med den Kaptajn Ove Mathiasen, som 1681 og 17 April 1682 samt 20 Okt. 1692 fik Bevilling til at koge Salt paa Læsø,¹⁾ thi sidstnævnte døde 1705, og han var forøvrigt gift med Elisabet Andersdatter Weyle.²⁾ En Kaptajn Ove Mathiasen var 1686 tilstede i Nørre Sundby ved Syn over en myrdet Rytter af Major Christoffer Claudis Regiment, men om det er Ove Budde eller Saltkogereren er uvist, da Bopæl ikke omtales.³⁾

1680 boede Ove Budde i Kalsensgaard i Jetsmark. Det var en ret anselig Gaard paa ca. 16 Tdr. Landgildehk, og her var vel en standsmæssig Bolig, thi 1659 beboedes den af Ritmesterløjtnant Ove Hartvigsen og Fru Margrete Urne. 1664 blev Gaarden udlagt til den bekendte Landsdommer Jens Lassen til Dalum Kloster for en Del af hans Fordring paa Kronen, og af ham købte Ove Budde den antagelig, thi 1681 solgte Ove Budde den til Else Katrine Markvorsdatter Rodsteen til Lengsholm, hvem han kort efter ægtede. Gaarden kom dog snart efter tilbage til Kronen, og da hun ikke ses at have afhændet den, er den maaske blevet indløst af Kronen, da Jens Lassens Affærer kom til Behandling i Rentekammeret (1681—1686), thi Kronen havde ved Afhændelsen forbeholdt sig Indløsningsret, og Gaarden blev derefter henlagt til Regimentsskriverbestillingen. Efter Ægteskabets Indgaaelse er Ove Budde antagelig flyttet til Lengsholm i Lendum Sogn, af hvilken Fru Else Katrine ejede Halvdelen. Her boede de til ca. 1710 i tiltagende økonomiske Vanskeligheder. Den anden Halvdel af Gaarden tilhørte Fru Kirstine Beck til Vraa, der 1674 var blevet Enke efter Fru Else Katrines Farbroder Frederik Rodsteen, og Fru Kirstine var Panthaver i Ove Buddes Halvdel af Gaarden, medens Elisabet Bille, Enke efter Holger Pachs til Sæbygaard, ogsaa var Kreditor. 14 Juli 1706 kom Fru Elisabeth Billes Datter, Fru Anne Sofie Pachs, Enke efter Kaptajn Jørgen Skeel og da residerende paa Hørbylund, kørende til Lengsholm sammen med Prokurator Daniel Glasmeier fra Sæby, og da var Fru Kirstine Becks Svigersøn, Justitsraad Jørgen Bille til Ellinggaard, just taget fra Gaarden sammen med Ride-mændene, der vel havde givet Fru Kirstine Indvisning i Gaarden. [Møllerkonen i Sæby skældte hende for en »sort Tæve«, hvortil Anne Sofie svarede: »Skam skal I faa, I skulde drikke mindre og spille Eders Bærme hvor I drikker Eders Øl« (Sæby Tgb. 1707 Bl. 15).] Fru Anne Sofie Pachs⁴⁾ begærede da paa

1) Rentekammeret.

2) Sæby Tgb. 30 Novbr. 1707.

3) Jerslev H. Tgb. 17 Juli 1686.

sin Moders Vegne at købe Buddes Halvdel af Gaarden, og efter nogen Vægring indgik han paa at tage ned til Fru Elisabeth Bille paa Sæbygaard for at forhandle om Sagen, og her blev han nogle Dage. Ove Buddes Søn, Ove Giedde Budde, vidnede i en i Anledning af Salget opstaaet Retssag, at Salget af Gaarden var blevet afsluttet paa Lengsholm for 7000 Rdl., og at Fru Elisabeth Bille i den Anledning havde foræret ham omtrent 100 Rdl., men Fruen vilde ikke vedstaa Købet, idet hun hævdede, at hun havde faaet Gaarden tilslaaet ved Auktion.¹⁾ Nogle Maaneder senere krævede Ove Budde Fru Anne Sofie Pachs paa Hørbylund for en Pakke Brevskaber forseglet med hans Signet, som han havde givet hende i Forvaring, men hun svarede, at hendes Moder havde faaet Pakken.²⁾ Det ses ikke, hvorledes disse Stridigheder endte, men $\frac{1}{2}$ Lengsholm blev 1708 tildømt Fru Kirstine Beck, hvis Svigersøn Jørgen Bille tog sig af Buddes Sag. Da Familien Budde ca. 1710 flyttede fra Lengsholm, fik de en Fæstegaard paa dens Gods at bebo; det var den lille Gaard Kringellose, der kun havde ca. $1\frac{1}{2}$ Td. Hk., og her boede de vel af Familiens Naade. Her døde Fru Else Katrine Rodsteen 1732 efter at have haft mange Familiesorger. Hendes Jordefærd skete standsmæssigt, og der anvendtes bl. a. sort Tøj for 64 Rdl. til Draperi, et i hin Tid ikke ringe Beløb. Ove Budde overlevede hende i ca. 3 Aar og døde paa Kringellose 14 Okt. 1735, antagelig ca. 85 Aar gammel. Begge er sikkert begravet i Lendum Kirke.

Det var et fattigt Bo, Budde efterlod sig, og Etatsraad Jørgen Bille maatte sørge for at faa ham standsmæssigt jordet, hvilket kostede 33 Daler. Af Regnskabet desangaaende ser vi, at Ligkisten blev betrukket med sort Bay, og at Følget forærede 12 Potter Brændevin, $\frac{1}{2}$ Side Flæsk samt 2 Faar foruden Ost, Fisk, røget Kød, Smør, Æg, Høns, Tobak m. v. Det efterladte Bohave vidnede ogsaa om Fattigdom, selv om det tillige viste, at det havde tilhørt en Mand, som havde kendt bedre Dage. Der var bl. a. et Egebord med Fod, 1 Egeskab med 5 Rum, 2 Fyrreskabe, 1 Egekiste, 1 nyt Egeskrin, 1 læderbetrukket Lænestol, 3 Træstole, 2 Fyrrebænke og 1 Jernbilæggerovn. Hans personlige Udstyr bestod bl. a. af 1 graabrun slidt Klædeskjole med Messingknapper, 1 gammel sort og graa Kjole med 36 gammeldags smaa Sølvknapper samt 1 gammel Jern-Krumsabel m. v. Paa Gaarden var 4 Heste, 1 Føl, 4 Køer, 1 Kvie, 5 Faar, 1 Vædder, 1 Gris, 2 Gæs og 1 Gase.

Gaardens Bygninger var forfaldne, og Brøstfældigheden

¹⁾ Børghlum—Jerslev H. Tgb. 12 Maj 1707.

²⁾ a St. 11 Aug. 1707.

takseredes til ca. 70 Rdl., som Jørgen Billes Dødsbo havde tilgode (som Husbond), da Skiftetingsforsamlingen holdtes 25 Septbr. 1736. (Aalborghus m. fl. A. Skiftebreve Nr. 71). Der var utvivlsomt intet til Deling blandt Buddes mange Børn, men desuagtet trak Skifteslutningen længe ud. Det lyder vemodigt i et Brev til Stiftamtmanden fra Else og Birgitte Budde, hvori de fra Lendum 11 Juli 1740 beder om, at Boet maa blive sluttet: »Gud bedre os, det skulde blive saa trakigt (∴ traagt = trangt), at vi skulle have saa stor Trang for vores Ophold«, — men der var ingen Lindring for Trangen at hente i dette Bo.

De to ældste Børns Rækkefølge kender vi ikke og heller ikke deres Fødested, men ældst var antagelig:

- a. **S o f i e B u d d e**, f. ca. 1681, død efter 1736, da hun nævnes som boende paa Sjælland (Skiftet efter Faderen). Hun opholdt sig 1706 hjemme paa Lengsholm og havde 1 April en uægte Datter **A n n e M a r i e** til Daab i Lendum Kirke. Faderen var Korporal Frederik Hassen, og Faddere var hendes Broder Ove Budde, Markus Rodsteen (Budde?), Margrete Lunds (Lunov?) og Søsteren Else Budde.
- b. **E l s e V i n d B u d d e**, f. 1682, begravet Lendum 27 Maj 1757. Hun opholdt sig hjemme paa Lengsholm 1705, da hendes uægte Søn **J o c h u m J o h a n** blev døbt i Lendum Kirke. Der er ingen Barnefader nævnt. Faddere var hendes Broder Ove Budde, hendes Søster Sofie Budde og Margrete Lunov (fra »Jomfruhuset« i Trøgdrup i Skærum). 3 December 1706 blev hun i Sæby trolovet med Garver Jørgen Pedersen Røring; men Trolovelsen blev senere hævet, uden at der dog gik Dom ved Aalborg Stifts Tamperret, og han ægtede en anden. 9 Juni 1710 nævnes hun atter paa Lengsholm, da hun fik en uægte Søn døbt **P e d e r** i Lendum Kirke. Han var 1748 død »for nogle Aar siden«. Faderen var Ladefoged Mads Pedersen paa Lengsholm. I D. A. A. 1890 siges, at han ogsaa var Fader til hendes første Barn, men Kilden hertil er mig ikke bekendt. Faddere til Barnet var hendes Broder Markus Budde paa Lengsholm, Jens Gudesen i Fuglsang, Karen Olufsdatter i Trøgdrup og Maren Madsdatter i Lendum. Efter Forældrenes Død boede Else Budde sammen med Søsteren Birgitte i en Hytte paa Lendum Fælled, kaldet »Buddehuset« — »forvandlet til Bondeskæbne i Usselhed« og meget fattige, som Pastor Mumme i Aasted skrev om dem 1748 (Pers. Tidsskr. 1. VI 211).
- c. **D o r t e a M a r g r e t e B u d d e**, f. 1684, begr. i Lendum Kirke 1 Decbr. 1684, 10 Uger.

d. **Ove Giedde Budde**, døbt Lendum 6 Novbr. 1685, død før 1735. Sergent i Fodgarden, 1710 Sekondløjtnant ved jyske gevorb. Inf. Reg., 1716 Premierløjtnant, afskeditget s. A. med Kaptajns-Karakter. Boede 1709—21 paa Hals Ladegaard, derefter i Nygaard i Hals Sogn og døde paa Springborg ved Hals. Gift med **Anne Katrine Moltke**, f. 16..., d. 17... paa Springborg i Hals S., Datter af Oberst Christoffer Henrik Moltke i Hals og Anne Katrine Pors.

Børn: 1) **Christoffer Giedde Budde**, f. 17..., var 1736 Sergent ved Landmilitzen, logerede 1748 i Nørhalne i Biersted Sogn, hvortil han »forleden Aar« var ankommet. Han omtales da som Løjtnant og ligeledes 1761, da han døde i Biersted Sogn i et lille Hus og under fattige Forhold. Kakkelovnen i Huset var lejet, og hans Bo var fallit. Begravelsen forestodes af en Ide Kirstine Budde (Aalborghus m. fl. A. Skiftebr. Nr. 317), antagelig Fejlskrift for Birgitte Kristine (Fasteren i Lendum), hvis hun da ikke er Alexander Buddes nedennævnte Datter.

2) **Sofie Budde**, f. 17....., levede 1736, nærmere ubekendt.

3) **Anne Sofie Budde**, f. 27 Juni 1727 paa Hals Ladegaard?, død Hjørring 23 Decbr. 1795, begr. der 6 Jan. 1796, opholdt sig 1748 hos Fru Unger paa Gjettrup i Ulsted Sogn, gift 1760 med Oberstløjtnant **Nicolaj Wivet**, f. Hillerød 2 April 1722, død Hjørring 7 Febr. 1793.

e. **Alexander Budde**, døbt Lendum 26 April 1687, Kadet i Fodgarden, Afsked 1706 med Fændriks Karakter for at gaa i russisk Tjeneste, 1709 Fændrik ved Livregimentets Dragoner, dimitteret 1711, blev 1713 Sekondløjtnant ved Bergenhus nat. Inf. Reg., men 1714 fradømt sin Stilling; boede 1716 i Hvirring, 1721 og 1723 i Nørresundby, 1727 i Aarslev, 1736—1754 i Dommerby ved Skive, begravet 16 April 1758 fra Skovhuset i Taarup Sogn i Fjends Herred. Nød Understøttelse af Aalborg Hospital.

Gift 15 Juni 1715 i Tamdrup ved Horsens med **Sara Jakobsdatter af Kørup**.

Børn: 1) **Ove Budde**, døbt Hvirring 2 Aug. 1716, begr. Nørresundby 8 Septbr. 1723.

2) **Jakob Budde**, døbt Hvirring 2 Juli 1719, begr. Nørresundby 22 Septbr. 1723.

- 3) Else Johanne Budde, døbt Nørresundby 9 Febr. 1721, konf. 1737 i Dommerby.
 - 4) Else Marie Budde, døbt Nørresundby 14 Marts 1723, nærmere ukendt.
 - 5) Jakob Budde, døbt Aarslev 3 Juni 1727, nærmere ukendt.
 - 6) Ove Budde, født ca. 1728, konf. Dommerby 1744, boede i Skovhuset i Taarup S. og blev begr. der 12 Maj 1758, 36 Aar; gift 14 Decbr. 1757 med Ingeborg Christensdatter fra Hesselballe, der som Enke skikkede sig ilde.
 - 7) Ide Budde, født o. 1731, konf. Dommerby 1747, levede der 1754; er antagelig den Ide Kirstine Budde, der 1755 var Fadder i Viborg, og som 2 Febr. 1759 fremstillede sit uægte Barn i Vorde Kirke. Barnet blev begr. 24 Maj s. A. Hun boede da i Rogenstrup i Fiskbæk Sogn. Maaske var det hende, der sørgede for den ovennævnte Fætters Begravelse i Biersted.
- f. Markvor Mathias (Markus Rodsteen) Budde, døbt Lendum 22 Marts 1691, opholdt sig paa Lengsholm 1710 og var 1736 Sergent i Trondhjem.
 - g. Birte (Birgitte) Budde, døbt Lendum 1 Juni 1695, død før 1736 paa Kringelmoose (Skiftet efter Faderen).
 - h. Jørgen Henrik Vind Budde, døbt Lendum 30 Novbr. 1698, var Underofficer og boede 1736 paa Lendum Fællid, antagelig sammen med Søstrene i Buddehuset; 1748 levede han som Betler i et Hus i Lørslev, Ugilt Sogn, under Hæstrupgaards Gods og blev begravet i Ugilt 22 Jan. 1755. Hans Hustrus Navn kendes ikke, men 1748 angiver Præsten, at han havde 3 Sønner og 1 Datter.
En Søn var formodentlig Christian Jørgensen Budde, der havde været Underofficer, og som 1776 var Undertoldbetjent i Trondhjem, førte det adelige Vaaben og havde trængende Slægt.
 - i. Birgitte Kirstine Budde, døbt Lendum 5 Juni 1702, boede 1736 og 1748 sammen med Søsteren Else i »Buddehuset« paa Lendum Fællid i stor Armod, begravet Lendum 5 Novbr. 1775.
- Foruden den under 1 nævnte Søn Ove Budde af 1. Ægteskab havde Mathias Budde til Hindsels en Del Børn af 2. Ægteskab, nemlig:
2. Sofie Budde, f. 16..., var død 1718, gift I med Chri-

stoffer Orning til Eget og Trøgdrup i Skærum S., der blev begravet i Skærum 26 Juli 1693, gift II med Reinhold Jensen Holst i Styvels i Refs Herred.

3. Frederik Budde, f. 16..., antagelig død ung.
4. Caspar Budde, f. 16..., boede i Raasig i Lendum Sogn og blev 4 Juli 1697 begr. i Lendum.
5. Peder Budde, f. 16..., solgte 1689 sin Arvepart af Hindsels til Svogeren Anders Pedersen, boede 1692 i Bundgaard i Skærum S., var i »Kongens Tjeneste«, hvilket vel vil sige, at han var Underofficer. Rejste sidst i 1690erne fra Egnen, efterladende Hustru og Børn.

Var gift med Birgitte Katrine Unger, vist Datter af Ritmester Frederik Unger til Egebjerg og Dorte Galde. Hun indgav 1708 Begæring til Aalborg Stifts Tamperret om at blive skilt fra Ægtefællen, der for mere end 10 Aar siden havde forladt hende, og hun ønskede at erholde Tilladelse til at gifte sig paany. I Retten fremlagde hun Forholdsattest fra Hans Faber, Præst i Sønder Harreslev, Rakkeby og Sejlstrup, saa hun har formodentlig haft Ophold i hans Sogne (Aalb. Tamperrets Pr. 19 Decbr. 1708). Hendes senere Skæbne er ukendt.

Børn: a. Dorte a Barbara Budde, døbt Skærum 3 Maj 1692, begr. der 22. Febr. 1694.

b. Frederik Budde, døbt Skærum 18 Oktbr. 1693, begr. d. 9. Jan. 1696.

c. Wulff Budde, døbt Skærum 27 Oktbr. 1694, d. 17..., blev Kyrasser og tjente som saadan i 27 Aar, boede 1748 i et Gadehus i Rubjerg Sogn og »nærer sig i sin Fattigdom af et ringe Fiskeri paa Havet«. Var gift og havde 1748 Sønnen Peder Budde, f. ca. 1748.

d. Casper Budde, døbt Skærum 20 Juni 1697, nærmere ukendt.

6. Nikolaj Budde, f. 16..., er vel identisk med Claus Budde fra Raakær (= Rødkær) der blev begravet Lendum 30 April 1699.
7. Øllegaard Budde, f. 1666, begr. Hvidbjerg 11 Maj 1736, 71 Aar; gift o. 1686 I med Anders Pedersen, f. i Nissum 29 Juli 1646, død Hindsels 16 Febr. 1699, der ejede $\frac{1}{2}$ Hindsels. Ægteparret havde 3 Sønner og 4 Døtre, bl. a. en Datter Else, der 1748 var Huskone i Stagstrup i Thy. Øllegaard Budde ægtede II Christen Christensen, f. 1664, død 20 Decbr. 1733, 69 $\frac{3}{4}$ Aar, der med hende fik Øster Hindsels (Gravsten i Hvidbjerg Kirkes Kapel, se Thisted A. Aarbog 1931. S. 158).
8. Kirstine Budde, f. 16..., gift Skærum 21 Febr. 1697 med Hans Jakobsen af Flade.